

UNIVERZITET SINGIDUNUM

Departman za poslediplomske studije,

Danijelova 32, Beograd

VEĆU DEPARTMANA ZA POSLEDIPLOSMKE STUDIJE

Odlukom Veća Departmana poslediplomskih studija broj 4-310/2016 od 12.12.2016. godine, određeni smo za članove Komisije za ocenu i odbranu doktorske disertacije kandidatkinje, master Snježane Stanišić, pod nazivom: „Tranzicija bankarstva i finansijskog sektora u Bosni i Hercegovini“, o čemu podnosimo sledeći

IZVEŠTAJ

1. Osnovni podaci o kandidatkinji i doktorskoj disertaciji

Kandidatkinja, Master ekonomista, Snježana Stanišić, rođena je 12.04.1975. godine, stekla je ovo zvanje 2012. godine na 1-godišnjim akademskim studijama Univerziteta Singidunum u Beogradu na smeru finansije i bankarstvo. Poslediplomske studije na studijskom programu Finansije i bankarstvo, Univerziteta Singidunum, upisala je školske 2012./2013. godine. Studentkinja je svoju profesionalnu karijeru počela 2000. godine, a od 2006. godine radi na Univerzitetu Sinergija. Kao osnovni cilj svoje profesionalne karijere je postavila neprestano prilagođavanje i stručno usavršavanje u naučnoj oblasti finansije i bankarstva.

Kandidatkinja ima objavljen rad u kategoriji M24, čime je ispunjen preduslov za odbranu doktorske disertacije, pod naslovom “Credit risk management in the banking system of Republika Srpska in Crisis Period”, koji je prihvaćen od strane redakcije časopisa Industrija i objavljen u broju 3/2018, koji je odlukom Ministratsva obrazovanja i nauke kategorisna u kategoriju M24 za 2017. godinu. Pismom od 18.12.2018. godine časopis Industrija je kandidatkinju obavestio o prihvatanju i objavljivanju rada, koje je dato u prilogu izveštaja.

Kandidatkinja takođe ima objavljene sledeće radove:

- S. Stanišić, „Kvalitet poslovanja berze kao perspektive puta u Evropu“ 12. Naučni skup sa međunarodnim učešćem Sinergija, Bijeljina, mart 2013. 541-547, M33
- S. Stanišić, „Globalizacija tržišta u uslovima velike prohodnosti informacija“, Konferencija internet u poslovnom i edukacionom okruženju, Poslovni fakultet Valjevo, Univerzitet Singidunum, Valjevo, jun 2013. 109-112, M63
- S. Stanišić, „Globalizacija i savremeno poslovanje u uslovima velike prohodnosti informacija“ IX Skup privrednika i naučnika SPIN 2013. Univerzitet u Beogradu, Fakultet organizacionih nauka, Beograd, novembar 2013, 27-32, M63
- S. Stanišić, „Razvoj malog i srednjeg preduzetništva u Bosni i Hercegovini“ Naučna konferencija sa međunarodnim učešćem, Univerzitet Singidunum, Poslovni fakultet Valjevo, novembar 2013, 71- 74, M33

- S. Stanišić, „Konkurentnost domaće privrede na globalnom tržištu“ Naučni skup sa međunarodnim učešćem Sinergija, Bijeljina, decembar, 2013, 171-175, M33
- S. Stanišić „Računovodstveni informacioni sistem u funkciji računovodstvenog izvještavanja“ Konferencija Ziteh - 14, Beograd, 2014. 325-332, M63
- S. Stanišić, “Važnost primjene finansijskog izvještavanja na razvoj korporativnog upravljanja“, Međunarodna naučna konferencija Univerziteta Singidunum, Finiz, Beograd, decembar, 2014. 73-75, M33
- S. Stanišić, M. Prodanović, “Bezbjednosni aspekti računovodstvenog informacionog sistema“, Naučni skup sa međunarodnim učešćem Sinergija, decembar, 2014. 164 -168, M33
- S. Stanišić, M. Prodanović, „Contemporary business operations under conditions of great information mobility“, Konferencija Sinteza, Univerzitet Singidunum, Beograd, 2014. 1028-1032, M33

Doktorska disertacija kandidatkinje Snježane Stanišić urađena je na ukupno 235 strana, od čega 4 strane spisak literature. Spisak korišćene literature obuhvata 115 referenci naučnih radova, knjiga, zbornika radova, zakonskih propisa i elektronskih izvora. Osim ostalog disertacija sadrži 166 tabela i 71 grafikon.

Doktorska disertacija kandidatkinje Snježane Stanišić bila je potvrđena proverom softverom na preklapanje / plagijarizama (iThenticate Plagiarism Detection Software). Ukupna procentualni iznos preklapanja koji je utvrđen je 8% disertacije (iz drugog puta).

2. Predmet i cilj istraživanja

Disertacija se bavi izučavanjem tranzicije bankarstva i finansijskog sektora u celini, kao bolnog i dugotrajnog procesa prelaska na tržišni način poslovanja. Iskustvo drugih zemalja istočne i centralne Evrope pokazalo je da proces prelaska na tržišni način privredivanja zahteva dugi rok i da je skopčan sa velikim troškovima i brojnim preprekama, uključujući i otpore od strane onih koji predstavljaju gubitnike tranzicije.

Obuhvaćena tematika vezana je za stvaranje uslova koji uključuju zakonske i institucionalne osnove za promenu načina funkcinisanja preduzeća, uključujući i ona u finansijskom sektoru, gde je cilj da ova preduzeća kao ciljnu funkciju imaju maksimizaciju profitabilnosti.

Tema Disertacije je veoma aktuelna, jer razmatra pitanje procesa koji je samo delimično završen i koji je usporen zbog krize globalnog karaktera, koja još uvek traje i predstavlja dodatnu teškoću i kočnicu u provođenju neophodnih reformi i unapređenja načina poslovanja.

Tema Disertacije vezana je za tržište Bosne i Hercegovine, čija je pozicija i funkcinisanje veoma specifično uključujući i zakonodavnu oblast kao i vođenje razvojne i makroekonomske politike. Istovremeno, proučavanje procesa tranzicije finansijskog sektora u Bosni i Hercegovini dragoceno je kao iskustvo ostalim bivšim republikama SFRJ, imajući u vidu sličnost ambijenta

za poslovanje u pretranzicim periodu i veoma slične teškoće sa kojima se suočavaju tokom procesa tranzicije i finansijske krize.

Naučni cilj doktorske disertacije se sastoji u opisu ključnih elemenata finansijskog tržišta kao i upravljanja berzama, a posebno odnosa između Sarajevske i Banjalučke berze i upravljanja organizacijama i izlaska preduzeća na berzu. Cilj je takođe opis ključnih elemenata bankarskog sektora, analize funkcionisanja i upravljanja bankarskog sektora Republike Srpske, a posebno analiza problema nenaplativih potraživanja.

Društveni cilj disertacije se sastoji u mogućnosti konkretne primene rezultata istraživanja u procesu upravljanja banakama i finansijskim tržištem u Bosni i Hercegovini, posebno u rešavanju problema nenaplativih potraživanja.

3. Hipotetički okvir doktorske disertacije se sastoji od sledeće generalne, posebnih i pojedinačnih hipoteza:

Generalna hipoteza:

Svetska ekonomska i finansijska kriza u bitnom determiniše funkcionisanje berzanskog i bankarskog sektora kao oblika savremenog finansijskog tržišta na lokalnom, nacionalnom, regionalnom i globalnom nivou.

Posebne hipoteze:

Generalna hipoteza se operacionalizuje preko i pomoću sledećih posebnih hipoteza:

- nastanak, promene i razvoj finansijskog tržišta su determinisani potrebama tranzicije društvene svojine u privatnu,
- organizacioni oblici, vrste banaka i struktura finansijskog potencijala determinišu razvoj i promene finansijskog sistema;
- struktura bankarskog sektora Republike Srpske u istraživanom periodu determinisana je finansijskom i ekonomskom krizom;
- razvoj, organizacije i upravljanje bankarskog sektora Bosne i Hercegovine i usporavanje kreditiranja utiče na likvidnost banaka kao i trenutno stanje,
- finansijski procesi na finansijskim tržištima Bosne i Hercegovine determinisani su nastankom, promenama i razvojem berzi,
- od kvaliteta upravljanja ljudskim resursima bankarskog sektora Republike Srpske neposredno zavisi kvalitet poslovanja banaka na finansijskom tržištu.

4. Metodologija istraživanja Interdisciplinarnost predmeta, ciljevi i hipotetički okviri istraživanja opredelili su korišćenje osnovnih analitičkih i sintetičkih metoda (analiza; sinteza; apstrahovanje i konkretizacija; specijalizacija i generalizacija; dedukcija i indukcija), od opštenaučnih hipotetičko-deduktivnu uporednu i statističku. Od metoda i tehnika prikupljanja podataka primenjene su: analiza sadržaja dokumenata i statistička metoda u funkciji tehnike prikupljanja podataka.

Još uvek na naučnom nivou nemamo validan odgovor na pitanje o nastanku i posledicama finansijske i ukupne ekonomske krize. To je opredelilo da se analizi predmeta istraživanja pride dijalektički sučeljavajući opšte, posebne i pojedinačne finansijske pojave, procese i odnose. Otuda se analizira pojam nastanka i razvoja finansijskih tržišta posebno tržišta novca, tržišta kapitala i deviznog tržišta, što omogućuje da se obradi funkcija i instrumenti finansijskih tržišta. Takođe je izvršena klasifikacija i analiza razvoja bankarskog sektora Bosne i Hercegovine, posebno karakteristike, prednosti i nedostatke.

Kompleksnos predmeta istraživanja zahtevala je da se analiza vrši na teorijskom – apstraktnom nivou i konkretnom – istorijskom nivou.

5. Kratak sadržaj disertacije Disertacija obuhvata uvod, pet poglavlja i zaključak.

U uvodu na 7 strana, definisani su predmet i ciljevi istraživanja, metodologija i hipotetički okvir.

U drugom poglavlju „Nastanak, promene i razvoj finasijskog tržišta“, obima 17 strana, na teorijskom nivou objašnjena je uloga finansijog tržišta, izvršena klasifikacija, prikazani učesnici i uloga. Posebno je analiziran nastanak banaka, njihovi poslovi, organizacija, upravljanje i uloga i funkcije centralne banke.

U trećem poglavlju, „Razvoj bankarstva Bosne i Hercegovine“, obima 125 strana, analiziran je proces stvaranja i tranzicije bankarstva, regulatorni okvir funkcionisanja, centralna banka i druge nadležne regulatorne institucije, struktura sektora, vlasnička struktura banaka, karakteristike ljudskog faktora i upravljanju banaka, posebno kvalitativni pokazatelji poslovanja banaka, kvalitet aktive i problem nenaplativih potraživanja.

U četvrtom poglavlju, „Berze u Bosni i Hercegovini“, obima 38 strana, dat je prikaz Sarajevske i Banjalučke berze, njihov nastanak i razvoj, učesnici trgovanja, karakteristike i pokazatelji poslovanja u analiziranom periodu.

U petom poglavlju, „Perspektive razvoja bankarstva Bosne i Hercegovine“, obima 17 strana, dat je prikaz aktuelnih pokazatelja poslovanja banaka u Bosni i Hercegovini i regionu.

U zaključku, na 8 strana, dati su generalni i zaključici po poglavljima, sa posebnim osvrtom na polazne hipoteze.

6. Postignuti rezultati naučni doprinos istraživanja Doprinos istraživanja procesa tranzicije bankarskog i finansijskog sektora u Bosni i Hercegovini se najpre sastoji u popunjavanju praznine koja postoji u naučnom fundusu vezano za ovu tematiku, imajući u vidu da ne postoji duži istorijski otklon, tj. protok vremena od početka procesa tranzicije koji bi omogućio detaljnu analizu ove važne pojave i specifičnosti organizacije i načina funkcionisanja države u Bosni i Hercegovini, Republika Srpska i Federacija BiH, i otuda i načina upravljanja ekonomskim razvojem, posebno bankarskim sektorom i finansijskim tržištima.

Koristeći metode deskriptivne statistike i analizirani su najvažniji pokazatelji poslovanja banaka u periodu 2009-2016., analizirajući strukturu i kvalitet aktive banaka, likvidnost, profitabilnost poslovanja, rizičnost, pokazatelje adekvatnosti kapitala i posebno kao najvažniji problem bankarskog sektora tokom kriznog perioda, nenaplative kredite i njihove karakteristike.

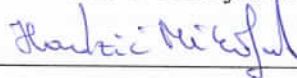
Koristeći analitički okvir koji je iskorišćen za analizu faktora koji su uticali na pojavu i karakteristike nenaplativih kredita u Srbiji u istraživanju je pripremljena ekonometrijska analiza faktora uticaja, sa sledećim varijablama, koeficijent adekvatnosti kapitala, stopa prinosa na aktivu, učešće državnih banaka na tržištu RS, učešće inostranih banaka u RS, stopa rasta bruto domaćeg proizvoda. Istraživanje je ukazalo da su od najvećeg uticaja bili stopa profitabilnosti, adekvatnosti kapitala i vlasnička struktura banaka. Iz pripremljenih analiza izvučeni su zaključci u pogledu neophodnog preduzimanja mera rešavanja postojećih nenaplativih kredita i mera za njihovo snižavanje u budućem portfelju.

7. Mišljenje i predlog komisije Složenost, značaj i aktuelnost predmeta doktorske disertacije, ostvareni naučni i društveni cilj, rezultati i naučni doprinos istraživanja kandidatkinje, kao i kompleksnost metodološkog postupka obrade teme, objavljeni radovi kandidatkinje proistekli na osnovu istraživanja i korišćena literatura, nama referentima daje osnove da Veću Departmana posle diplomskih studija Univerziteta Singidunum predložimo da kandidatkinji, **master Snježani Stanišić, odobri odbranu doktorske disertacije pod nazivom „Tranzicija bankarstva i finansijskog sektora u Bosni i Hercegovini“.**

U Beogradu, 12.04.2019. godine

REFERENTI

Prof dr Miroljub Hadžić

Prof dr Zoran Jović

Prof dr Nikola Makojević

